

พ่อเพียง

ร่วมกันตามรอยเบื้องพระยุคลบาท
บนเส้นทางแห่งความพ่อเพียง...

ความจริงเคยพูดเสมอในที่ประชุมอย่างนี้ว่า การจะเป็นเลือกนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอเพียง กิน. แบบพอเพียงกินนั้นหมายความว่าอุ้มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตัวเอง อันนี้คือเป็นมาตรฐานที่ดีที่สุด แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอ จะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่หลักได้นากกว่าความต้องการก็ขายได้ แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเดินทางไกลนัก อย่างนี้ท่านนักเศรษฐกิจดำเนินกิจกรรมของการล่าสมัย จริง อาจจะล่าสมัย คนอื่น เขาก็ยังมีการเก็บรวบรวมที่ดินมาปลูกเป็นเครื่องคราบลูกจ้างค้า ไม่ได้เก็บไว้กินกานเพ้อเพียง เนื่องรู้จักความทุกทรัพ แต่มีอยู่ไทยเป็นชาติที่มีภูมิปัญญา ผลิตสำหรับเพียงตัว

...ພອເພີຍງ...

ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในฐานะสถาบันการเงินที่มุ่ง
สนองความต้องการมาโดยตลอด จึงได้นำปาฐกถาพิเศษครั้งนี้มาพิมพ์
เพื่อเผยแพร่ปรัชญาดังกล่าวออกสู่สาธารณะ เพื่อมอบให้กับสถาบันการ
ศึกษาต่างๆ ทั่วประเทศ รวมทั้งผู้ที่สนใจทั่วไป ได้ทราบถึงความสำคัญ
และมีความรู้ความเข้าใจในปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” อย่างลึกซึ้ง ซึ่ง
หากคนไทยทุกคนสามารถนำปรัชญาของพระองค์ท่านไปยึดถือปฏิบัติได้ ก็
เชื่อมั่นว่าจะสามารถนำพาประเทศไทยดิ่งเรื่าให้มีความเข้มแข็ง และดำรงอยู่
อย่างสงบสุขตลอดไป ท้ายสุดนี้ ธนาคารหวังว่าการเผยแพร่ปรัชกถาพิเศษ
ในครั้งนี้จะเป็นจุดเริ่มต้นในการปลูกกระแสให้คนไทยทุกคน ได้ร่วมกัน
เผยแพร่ปรัชญาของพระองค์ท่าน และน้อมนำปรัชญาดังกล่าวนำไปใช้ใน
ครอบครัว ชุมชน ตลอดจนในระดับประเทศต่อไป

คุณหญิงชฎา วัฒนศิริธรรม
กรรมการผู้จัดการใหญ่
ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

เรียน ฯพณฯ อธิบดี แขกผู้มีเกียรติ

และท่านสุภาพบุรุษและสุภาพสตรีทุกท่าน

ความดี ความงาม และความถูกต้องเป็นลิ้งที่ท่านอาจารย์ป่วย
อึ้งภากรณ์ ยึดถือในการดำรงชีวิตมาตลอดอายุขัยของท่าน ครั้งหนึ่งในขณะที่
ท่านมีชีวิตอยู่ อาจารย์ป่วยได้เคยจัดตั้งชั้นรมเศรษฐกิจธรรม ซึ่งเป็นที่รวมของ
นักเศรษฐศาสตร์ นักวิชาการในแขนงต่างๆ และผู้เชี่ยวชาญทางธุรกิจที่รัก
ความถูกต้องและความชอบธรรมในสังคมมาร่วมกัน เพื่อสนับสนุนและ
แลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างกัน และต่อมาชั้นรมเศรษฐกิจธรรมดึงกล่าวได้
ถลวยด้วยไป

เพื่อสืบทอดเจตนาرمณของอาจารย์ป่วย สถาบันป่วย อึ้งภากรณ์
จึงได้รื้อฟื้นจัดตั้งชั้นรมเศรษฐกิจธรรมขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง โดยต้องการให้เป็น
แหล่งพนပលส่วนรัฐ เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และถ่ายทอดความรู้
ซึ่งกันและกัน ในระหว่างนักเศรษฐศาสตร์ นักวิชาการ นักธุรกิจทั้งภาครัฐ
และภาคเอกชนที่รักความเป็นธรรม เพื่อก่อให้เกิดความงอกงามทางสติปัญญา
หรือสร้างความเข้าใจในประเด็นปัญหาต่างๆ ที่มีความสำคัญต่อบ้านเมือง
อย่างแท้จริง ถูกต้อง และตรงไปตรงมา อันจะเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและ
สังคมของประเทศไทยไป เพื่อให้มีสถานที่ประจารมจะใช้เป็นที่นัดหมาย
สถาบันป่วย อึ้งภากรณ์ ได้ขอความร่วมมือจากธนาคารแห่งประเทศไทยที่จะ
ใช้ห้องสมุดปัญญา ณ สำนักใหญ่ วังเทเวศน์ เป็นสถานที่ในการจัดให้
มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือวิปรายในหัวข้อที่กำหนดขึ้น หรือเชิญผู้รู้
ผู้เชี่ยวชาญทั้งในและต่างประเทศมาบรรยายในหัวข้อที่อยู่ในความสนใจของ
สังคมในขณะนั้น ตลอดจนจัดให้มีการบรรยายสรุปภาวะเศรษฐกิจ โดยนัก
วิชาการของธนาคารแห่งประเทศไทยในโอกาสสำคัญอย่างสม่ำเสมอ

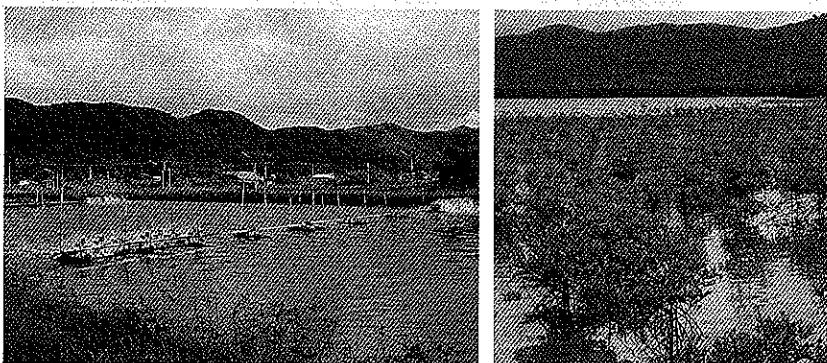
ป้าอุกกาพิเศษเรื่อง
“เศรษฐีกิจพอเพียง”

โดย ฯพณฯ นพ.เกษม วัฒนชัย
องค์มนตรี

เนื่องในพิธีเปิด “ชมรมเศรษฐีธรรม” (The Economic Justice Club)
สถาบันป่วย อึ้งภากรณ์

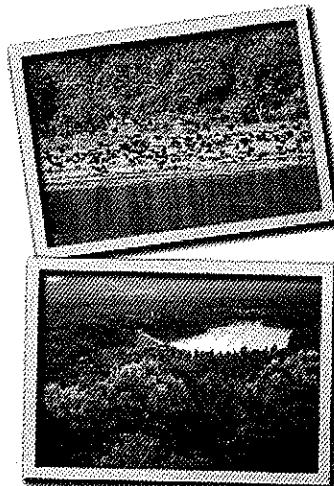
วันพุธที่ 12 มกราคม 2548
ณ ห้องสมุดปัญญา ตำหนักใหญ่ วังเทเวเวส์
ธนาคารแห่งประเทศไทย

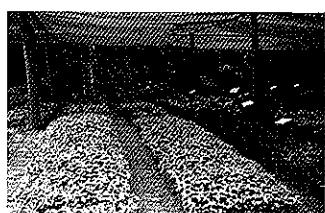

◎ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนขันเนื่องจากพระราชดำริ

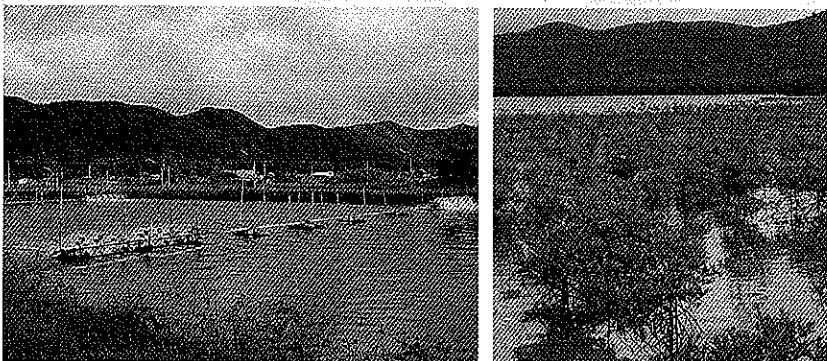
ทรงพระราชนำริพระทุกคนก็มาช่วย มันถึงสำเร็จ ก็ต้องกราบเรียนว่า เมื่อดูลักษณะไปแล้วนี่ อันนั้นไม่ใช่คำตอบ แต่ว่าคำตอบอยู่ที่วิธีทราบของพระองค์นั้นเอง จึงทำให้โครงการเหล่านั้นสำเร็จนะครับ เราได้เรียนรู้ตรงนี้กันเยอะ เราได้จัดตั้ง commission ให้นักวิชาการชุดหนึ่ง มีท่านศ.ดร.เฉลิมยา บุรีภักดี ได้ไปดู 3,000 โครงการ และได้บทเรียนมาเยอะเลย ได้นบทเรียนนามาศาล มันเป็น systematize มาๆ เป็นระบบมากๆ เป็นวิธีคิด วิธีอะไรต่ออะไร จนกระทั่งขณะนี้เราก็ออกมานะเป็นหลักสูตรนะครับ หลายมหาวิทยาลัย ก็พยายามนำเอาวิธีทำงานของพระเจ้าอยู่หัวนี่ แปลงมาเป็นองค์ความรู้และก็

◎ ศูนย์ศึกษาการพัฒนา
ทั่วไปของครัว 1

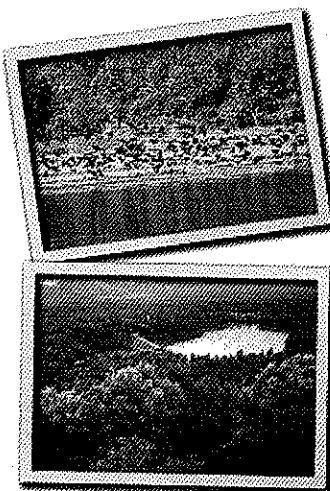

◎ ศูนย์ศึกษาการพัฒนา
ทั่วไปของครัว 2

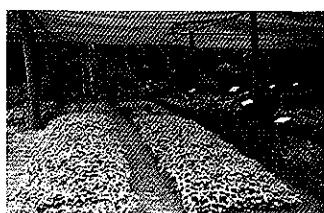

◎ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ทรงพระราชาชดิริจะไถ่ทุกคนก็มาช่วย มันถึงสำเร็จ ก็ต้องกราบเรียนว่า เมื่อดูคลิปลงไปแล้วนี่ อันนั้นไม่ใช่คำตอบ แต่ว่าคำตอบอยู่ที่วิธีการทำงานของพระองค์นั้นเอง จึงทำให้โครงการเหล่านั้นสำเร็จนะครับ เราได้เรียนรู้ตรงนี้กันเยอะ เราได้จัดตั้ง commission ให้นักวิชาการชุดหนึ่ง มีท่านศ.ดร.เฉลิมฯ บุรีภักดี ได้ไปดู 3,000 โครงการ และได้บทเรียนมาเยอะเลย ได้บทเรียนมหาศาล มันเป็น systematize มาจาก เป็นระบบมาก ๆ เป็นวิธีคิด วิธีอะไรต่ออะไร จนกระทั่งขณะนี้เราก็ออก มาเป็นหลักสูตรนะครับ หลายมหาวิทยาลัย ก็พยายามนำเอาวิธีทำงานของพระเจ้าอยู่หัวนี่ แปลงมาเป็นองค์ความรู้และก็

◎ ศูนย์ศึกษาการพัฒนา
ทั่วไปของโครงการ 1

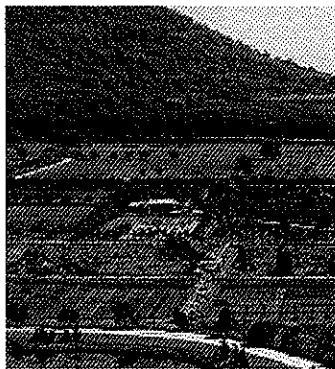
◎ ศูนย์ศึกษาการพัฒนา
ทั่วไปของโครงการ 2

ໄສເຂົ້າໄປໃນຫລັກສູງ ແລະກົດເຮັດວຽກກັນອຸ່ນຄົງຮະດັບປະລິມູນໂທຕອນນີ້ ນະຄຽບ

ອັນທິນີ່ທີ່ພວກເຮົາໄດ້ກັນກົດ ເນື່ອຈະທຽບງານວ່າໄວນີ້ ທຽບມີຫລັກຄົດ
ຫລັກວິຊາ ແລ້ວຈຶ່ງໄປເປົ້າຫລັກປົງບັດ ແລະທຽບເຕືອນດົດເວລາວ່າ ອ່າຍກະໂດຍນະ
ອ່າຍຄົດແລ້ວໄປປົງບັດ ອ່າຍໂດຍຂັ້ນຫລັກວິຊາເດືອນພາດ ເພຣະຄນີທີ່ຈະເຂົ້າຫລັກວິຊາ
ໄປໃຊ້ທ່ານໄດ້ ຕ້ອງໃຈກ່າວ່າ ຕ້ອງເປີດຮັບກວ້າງ ແລະວິວິນໍາເຂົ້າຫລັກວິຊາໄປທົດສອນ
ພຣະອອົງຄົກທ່ານມີຫລາຍວິທີ ທັ້ງທຽບຂ່ານເອງ ທີ່ຄາມຜູ້ເຢີ່ຍາຄູ່ ຜູ້ເຢີ່ຍາຄູ່ໄປຮົກຖານ
ແລະກົດລົງມືອທດລອງ ຫລາຍໆ ໂຄງກາຣລມມືອທດລອງກ່ອນ ຍັງໄມ່ນ່ອກໄກຣ ຈນ
ກະຮະທັ່ງແນພຣະທັ່ງວ່າ ໄດ້ຜລຈິງ ເປັນປະໂຍົນຈິງ ຈຶ່ງຈະໄດ້ໃຫ້ທຸກຄົນໄປປັງແລະ
ຊ່າຍກັນ ເພຣະລະນັ້ນຕຽນນີ້ພມຄົດວ່າເປັນບາທເຮັດວຽກ ເປັນແບບເຮັດວຽກໄດ້ນະຄຽບ

ກລຸ່ມພຣະຮາຈຄຣົມຍົກທີ່ 2 ກົດ ໂຄງກາຣຫລວງ ໂຄງກາຣຫລວງກົມ
ເຂົາພະ 5 ຈັງຫວັດ ກາຄເໜືອເຮັມມາດັ່ງແຕ່ປີ 2512 ມີສຄານີ່ຢູ່ 30 ກວ່າສຄານີ່ ມີທັງ
ສຄານີ່ຈັຍ ແລະສຄານີ່ພັດມາດ້ວຍ ສົ່ງເສີມພັດມາຫາກເກະຕະຮ່າສູງ ຈົນກະຮະທັ່ງ
ອົງຄົກວິຊາຮູ້ຮຽນນີ້ ແລະປະສົບກາຣຄົກທຽບນັ້ນ ກລາຍເປັນຫ້ວ້ອທີ່ຈັດສົມມານາ
ນານາຫາດີໄດ້ 2-3 ຄຽບໄປແລ້ວ ເປັນ high land agricultural technology ແລະ
ຮ່ວມທັ່ງກາຣຈັດລັກຄົມບນທີ່ສູງດ້ວຍ ຊຶ່ງຫລາຍປະເທສມາຄີກົກາຊາແລະມາໄດ້
ປະໂຍົນຈຳກັດທີ່ນັ້ນ ມີຕຽບປະເທດຫລາຍປະເທດ ຜ້າທີ່ນຳມາກ ກລຸ່ມພຣະຮາຈ
ຄຣົມຍົກອີກກລຸ່ມທີ່ນີ້ ຂຶ້ນພມຄົດວ່າຄ້າເຮົາໄປຄົກກົາໄທລັກຊື້ແລະໄກລ້ຊື້ ພມຄົດ
ວ່າຈະໄດ້ປະໂຍົນມາຫາຄາລໃນກາຣກຳທັນດົນໂຍບາຍແລະກົວອີກກາຣພັດມາຫ້ອງຄືນ
ໂດຍເຂົ້າປ້ອງທ້າວ່າຄືນນັ້ນເຂັ້ມມາແລ້ວໃຫ້ປະຫຼາມຊ່າຍກັນແກ້ໄຂ ທຽບທໍາໄຫຼຸດເປັນ
ຕ້ວອຍ່າງໄວ້ທັງໝົດ 6 ແທ່ງ 6 ກາຄດ້ວຍກັນ ສົ່ງ ກລຸ່ມກົກຈົກກຽມທີ່ຂັ້ນຕົ້ນວ່າ ສູນຍົກ
ຄົກກາພັດມາແລະກົດທ່ອທ້າຍດ້ວຍຂໍ້ອຂອງແຕ່ລະແທ່ງນັ້ນ ອ່າຍ່າງພວກທີ່ເຮົາຄຸ້ມເຄຍທາງ
ກາຄເນົາໂຈກົດ ສູນຍົກຄົກກາພັດມາຫ້ວຍຢ່ອງໄກຣ ຖາງກາຄໄດ້ ກົດສູນຍົກກາ

พัฒนาพิกุลทอง ที่นราธิวาส อย่างนี้เป็นต้น จนกระทั้งเกิดเป็น lesson ขึ้นมา อย่างที่เราได้ยินกัน เช่น ฝ่ายแม้ว ก็เกิดจากทั่วไป ช่องโคลร์ หรือนโยบายทฤษฎีในการแก้ลัง ดิน แก้ดินเปรี้ยวที่เกิดจากพิกุลทองอย่างนี้ เป็นต้น ยังมีที่อื่นอีกด้วย กระบวนการอย่างไร เอียนะครับ เป็น social lab สังคมที่นำ สนใจมาก และก็มีคนไปศึกษามาอยู่ตลอด

◎ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง

เวลาในช่วง 20 ปี 30 ปีนี่นะครับ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเป็น conceptualization จากพระราชกรณียกิจที่ทรงทราบเรียน หลาย ๆ อันและก็ พระราชทานเป็นระยะ ๆ 20 กว่าปี และก็ถูกนำไปใช้ในระบบบริหารประเทศ ต้อง ทราบเรียนว่าทางสภารัฐมนตรี เอง ซึ่งได้ยกเอาแก่นแกนของปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงนี้มาเป็นฐานสำหรับทำแผนฯ 9 อย่างที่เรารู้กัน ส่วนว่าใครจะสนใจ มากน้อยแค่ไหน ก็อิกรื่องหนึ่ง ไปคุยกันอีกทีหนึ่ง แต่สภารัฐมนตรี ก็เอารัฐมนตรี มาเป็นแผนฯ 9 หลังจากเราเริ่มแผนฯ 9 มาแล้ว ก็ทุกคนก็เห็นประโยชน์ ทาง สำนักงานทรัพยากรดูแลโดยท่านอาจารย์จิรายุ แสงกนกก็มีจากที่จัดตั้งนั้นก็เศรษฐศาสตร์ ชาญเชิงชาติตัวอย่าง และก็ทางสภารัฐมนตรี ค้าย ก็ commission กันเป็นคณะทำงาน แล้วพยายามศึกษาดูว่า “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มันคืออะไร โดยแบ่ง งานออกเป็น 3 หัวข้อ

หัวข้อแรก คือว่าไปรวมรวมมาชิว่า ในช่วง 20 กว่าปี กระแส พระราชดำรัส เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในที่ต่าง ๆ แล้วลอง รวมรวมเป็นระบบชิ มีเนื้หาสาระอะไรบ้าง รวมทั้งไปทดสอบมาแล้วได้ผล อย่างไรบ้าง

ข้อที่สอง ไปศึกษาคำวิจารณ์ข้อวิจารณ์ของนักเศรษฐศาสตร์
ทึ้งในและนอกประเทศคุณในช่วง 20 กว่าปีนี้ ต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี่
แล้วก็ลองมาศึกษาดูว่า เราจะได้ความรู้อะไรบ้าง

ข้อที่สาม เอาข้อ 1. และข้อ 2. มา synthesize แล้วมาเขียนด้วย
คำพูดที่ tally ฯ ระดับเข้าใจ เช่น มาสรุปในระดับที่นักวิชาการเศรษฐศาสตร์
เข้าใจ มุซย์อื่นไม่เข้าใจ จะไหรอย่างนี้ เป็นต้น หรือเอาเอกสารง่ายๆ ที่
ชาวบ้านอ่านแล้วเข้าใจว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคืออะไรครับ ขณะนี้
สภาพัฒน์ฯ เห็นว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีคุณค่าและควรแก่การที่จะ
เผยแพร่ เพื่อจะนั้นสภาพัฒน์ฯ ได้ตั้งหน่วยงานเล็กๆ ขึ้นมา เป็นองค์การเล็กๆ
ในสภาพัฒน์ฯ เป็นหน่วยงานที่จะรวบรวมอย่างที่ผ่านมาเรียนแล้วนะครับ และ
รวมทั้งการเผยแพร่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ไปด้วย ถ้าโครงสร้างใจคึกคักจะ
ติดต่อกันได้ ที่จริงก็น่าสนใจที่ว่า อาจจะมี input จากหลายฝ่ายเข้ามา ก็จะ
ทำให้สิ่งเหล่านี้เข้มแข็งขึ้น และก็เป็นประโยชน์ต่อประชาชนได้มากขึ้น ก่อนที่
ผมจะเข้ามาพบกับพวกท่านทั้งหลาย ผมมีโอกาสสนับคุยกับพี่ศรีสว่าง และก็มี
อาจารย์เศรษฐศาสตร์นั่งคุยกันด้วย อาจารย์อภิชัยเยอ ครุต่อไคร พี่ศรีสว่าง
ก็พูดเล่นนะครับ ต้องอย่ากรองกัน พี่ศรีสว่างบอกว่า พวก NGOs ที่ทำงาน
ฐานรากที่น้ำและก็คุ้นเคยกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี่ จะเข้าใจปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงได้ดีกว่านักเศรษฐศาสตร์ นี่ไม่ใช่เรื่องของการประมาณหรือ
อะไร พูดกันเล่นๆ นะครับ แต่ว่ามันสะท้อนอะไรเหมือนกัน อาจจะเป็น เพราะ
ว่าคนที่ไม่ใช่นักเศรษฐศาสตร์ อาจจะตั้งคำถามน้อยกว่าได้ แต่นักเศรษฐศาสตร์
อาจจะตั้งคำถามมากกว่าได้ ซึ่งเป็นของดี ไม่ใช่อกว่าของไม่ดี แต่ผ่านมาเรียนว่า
ให้เนมจะเรียนเสนอท่านทั้งหลาย ในความเห็นของผมเป็นความพยายามให้
มันง่ายที่สุดเท่าที่จะง่ายได้นะครับ เป็น simplification ของตัวเอง ใน

ความที่เป็นหมวด เวลาเป็นหมวด เราก็ถึงเรื่องมิติในการ approach ต่อสุขภาพ การเกิดโรคและความตาย เราจะพูดถึง 4 ระยะด้วยกัน คือ

1. การส่งเสริมสุขภาพ หรือ health promotion ให้มันเข้มแข็งไว้ เช่นเช่นไว้ ถ้าจะเปรียบทางเศรษฐกิจก็คือว่า ทำอย่างไรให้ระบบเศรษฐกิจมั่น เข้มแข็งไว้ ก่อนเกิดโรคทางร่างกาย ก่อนเกิดโรคทางเศรษฐกิจ

2. ถ้าเราสรุจโรคเศรษฐกิจ เป็นโรคเฉพาะและมีวัคซีน ผลิต วัคซีนมา และป้องกันไม่ให้เกิดโรคนั้นได้ ก็ทำเหมือนกัน อันที่ 2 ก็คือว่าเป็น specific prevention ผู้คิดว่าโรคทางเศรษฐกิจคงจะมีหลาย ๆ โรคเหมือนกัน และก็โรคอะไรที่เป็นมาตรการป้องกันไม่ให้เกิด โดยเฉพาะโรคนั้น อันนี้ก็คือ มาตรการที่ 2

มาตรการที่ 1 คือ การทำให้สุขภาพทั้งร่างกายเข้มแข็ง การทำให้ระบบเศรษฐกิจทั้งระบบเข้มแข็ง

มาตรการที่ 2 ก็คือว่า ถ้ารู้ว่าจะเกิดโรคเศรษฐกิจอะไร เรายังวัคซีน ไปป้องกัน ฉีด immunity ให้มันมีภูมิคุ้มกันได้ยังก่อนไม่ให้มันเกิดโรคขึ้นมา 2 phrases นี้เป็น pre-disease phrase อีก 2 phrases โรคเกิดแล้ว โดยเหตุผลอะไรก็ตาม เมื่อโรคเกิดแล้ว เราก็มานินจฉัยว่า เออนี่โรคอะไร อาการอย่างนี้โรคอะไร แล้วก็จะให้ยาอะไร จะผ่าตัดอะไร อันนี้เป็นการรักษาโรค ที่นี่ เมื่อโรคเกิดแล้วนี่ มักจะเกิด damage ต่ออวัยวะนั้น หรือต่อส่วนใดส่วนหนึ่ง ของร่างกาย หรือเกิดความพิการนี่ หลังจากนั้นเราต้องทำ rehabilitation คือ ต้องพยายามฟื้นอวัยวะนั้น ให้กลับปกติที่สุดเท่าที่จะใกล้ได้ ทางเศรษฐศาสตร์ผนวกคิดว่าเหมือนกัน ระบบเศรษฐกิจคงคล้ายๆ กัน เกิดโรคเศรษฐกิจแล้ว เราก็ต้องรับมือเช่นเดียวกัน จริงๆ เราก็เจอกrisis มา economic crisis มา ถ้าของมีคือ health crisis ถ้าเกิด disease ก็คือ health crisis

หลังจากเกิดแล้ว ท่านรักษาแล้ว และมี damage อะไรเราก็ช่วยฟื้นฟูขึ้นมา เหมือนที่เราทำลังทำที่ 6 จังหวัดภาคใต้ที่โดน tsunami ก็อาจจะเป็น economic tsunami อะไรพากัน เป็นต้น ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทาน เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ถ้าเรานึกถึงวันปีใหม่กี่วันนี้ เราได้รับ พระราชทานคำอวยพรให้แก่พสกนิกร ตอนนั้นจะเป็นประโยชน์นั่งบอกว่า ความ เป็นปกติสุข มันไม่ได้มีอยู่ตลอดไป ความเป็นปกติสุขจะไม่มีอยู่ตลอดไป เมื่อฉัน กันครับ เพราะถ้าสังท้อมเรื่อง tsunami ความเป็นปกติสุขของ 6 จังหวัดจะไม่ อยู่ตลอดไป และก็จะเกิดอย่างนั้นนะครับ แต่ว่าปัญญาต่างหาก ปัญญาที่จะรับรู้ มันก่อนไหม ปัญญาที่จะ minimize ได้ damage ที่จะสร้าง immunity เพื่อ เกิดโรคแล้วจะได้ไม่เกิดรุนแรงนัก เกิดโรคน้อยที่สุด เกิดแล้วทำลาย เกิดการ ทำลายล้างน้อยที่สุด คือ ถ้าที่ปัญญาจะไปช่วยได้นะครับ เพราะฉะนั้นถ้านึก ในภาพรวมอย่างนี้ และเมื่ออ่านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระเจ้าอยู่หัว ก็เข้าใจแบบง่ายๆ แบบที่ผมว่า ท่านตั้งอยู่บนสมมติฐานของอนิจตาทุกอย่าง อนิจตา ทุกอย่างอนิจจัง และก็ท่านเตือนอะไรบ้าง เพื่อไม่ให้เกิดโรคและความ เสียหายมากถ้ามันจะเกิดผิดของอนุญาตใช้เวลาสักนิดนะครับเพื่อแสดงข้อมูล

เมืองหลวงไทย

พ.ศ.

สุโขทัย

1762 - 1981

อยุธยา

1893 - 2310

ธนบุรี

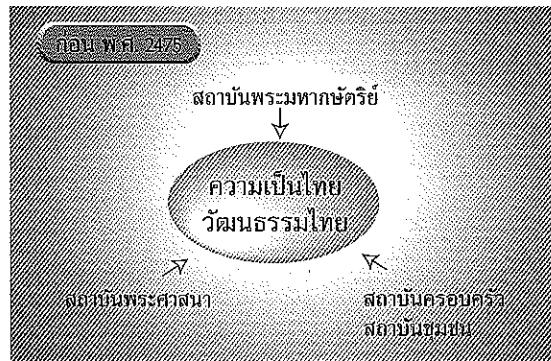
2310 - 2325

รัตนโกสินทร์

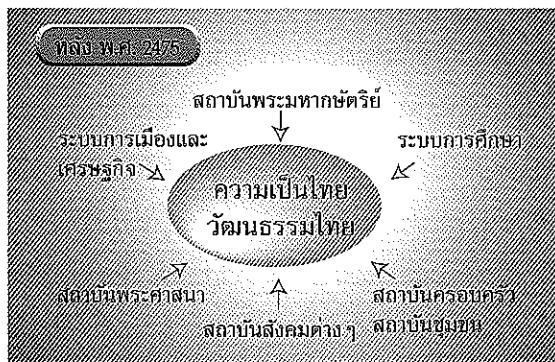
2325 - ปัจจุบัน

*ภาษาไทย : พ.ศ.1826

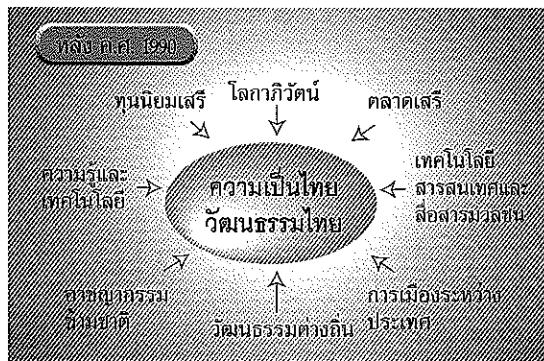
อันนี้ก็เมื่อหลังของเรานี่คือประวัติศาสตร์ ก่อนประวัติศาสตร์
ก็คงจะมีอยู่นะครับ ภาษาไทยของเรา

นี่เป็นสังคมไทย วัฒนธรรมไทยก่อน 2475 ผู้ไปฟังบรรยายของ
ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ท่านอดีตนายกฯ อุ่นเครือแห่งชาติ มช. ท่านพูดถึงว่า 600
กว่าปี 700 ปี สถาบันทั้ง 3 นี่เป็นสถาบันที่ทำให้ความเป็นไทยและวัฒนธรรม
ไทยมั่นแข็งแกร่งอยู่ได้ ถึงแม้จะเกิดวิกฤตสังคมกับพม่าบ้าง ที่เนินทันบ้าง แต่
ก็เอ้าตัวรอดได้ และก็ยังเป็นประเทศมาได้ สถาบันพระมหากษัตริย์ สถาบัน
พระศาสนា สถาบันครอบครัว และสถาบันชุมชน

หลัง 2475 เราก็มีสถาบันอื่นๆ เกิดขึ้นมาเยอะ แต่จริงแล้วระบบการศึกษาเกิดขึ้นตั้งแต่ล้านเกล้ารัชกาลที่ 5 เรามีกระทรวงธรรมการ ตั้งปี 2435 นั่นคือเรา มีระบบการเมือง เรามีระบบเศรษฐกิจขึ้นมา เรามีระบบสถาบันลังค์คุณอื่นๆ เพิ่มขึ้นอีกเยอะนะครับ

แต่เราก็พยายามหาสมดุล ปรับตัวหลังสังคมเปลี่ยน โดยกระบวนการ การโลกวิถีนักที่ทุนนิยมเสรี เศรษฐกิจ คลาดเสรี อีกอันหนึ่งที่เป็น frog leap ก็คือเรื่องความรู้และเทคโนโลยีของมนุษย์ ซึ่งในช่วง 10 ปี 10 กว่าปีที่ผ่านมา มนุษย์มีความสามารถที่จะสร้างความรู้และเทคโนโลยีขึ้นมากกว่า 90 ปี ก่อนนั้น ในศตวรรษที่แล้ว และในศตวรรษใหม่นี้ มองไปข้างหน้า มันจะมี ความรู้และเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วมหาศาล อีกเทคโนโลยีสารสนเทศ และลือสารมวลชนมีอิทธิพลมาก อาชญากรรมข้ามชาติก็ได้ วัฒนธรรมต่างถิ่น ระบบการเมืองระหว่างประเทศ มันจะมามีผลอยู่ตลอดเวลา และอันนี้ยังไม่ได้ รวมถึงนโยบายสาธารณะโดยเฉพาะที่จากรัฐนั่นคือ ก็จะมีผลกระทบต่อสิ่งที่ เรายังไม่รู้ ความเป็นไทยและวัฒนธรรมไทยแน่นอน ที่ผมพยายามพัฒนา ลังค์คุณ ให้ขยายตัวมาก แต่ยกจะให้เห็นว่า มันมีตัวแปรต่างๆ เข้ามายังระบบอยู่

ดูดูดูดูดู

คุณธรรมชีวิตของเด็กไทย

งานสำรวจศัคนคติเด็กและเยาวชน 38 โรงเรียน — 4,200 คน

34% เชื่อว่า “การคอร์รัปชันเป็นวัฒนธรรมที่ไม่อาจแก้ไขได้”

45% เชื่อว่า “การให้ลินบันแก้ข้าราชการไม่ใช่เรื่องเลียหาย”

51% เชื่อว่า “โง่ได้ — แต่ต้องมีผลงานออกมากบ้าง”

(งานวิจัย “การเปลี่ยนแปลงของ.....”)

แต่ถ้ามาดูสมมติฐานเด็กไทย เรื่องคุณธรรมเกี่ยวกับชีวิตเขานี่ นะครับ มีการวิจัยแยกแยะหมวดที่เกิดขึ้นในช่วง 10 ปีหลังนี่นะครับ ผ่านจะไม่ยกมาหากายกออง ผ่านอยากให้เห็นว่ามันมี shift มันมี moral shift มันมีค่านิยมในเด็กไทยรุ่นนี้ ที่ถ้าเป็นรุ่นพากเราที่นั่งอยู่ในห้องน้ำอาจจะมองว่า เอ็ง มันทำไม่เป็นอย่างนี้ไปได้ แต่เมื่อเป็นจริงๆ อันนี้เป็นการสำรวจศัคนคติ ของเด็กและเยาวชน 38 โรงเรียนใน กทม. 4,000 กว่าคน 34% เชื่อว่าการคอร์รัปชันเป็นวัฒนธรรมที่ไม่อาจแก้ไขได้ hopelessness ที่นี่ การให้ลินบันแก้ข้าราชการไม่ใช่เรื่องเลียหาย อันนี้ยิ่ง more hopeless เลย และอันนี้ที่สุดเลย โง่ได้แต่ต้องมีผลงานออกมากบ้าง 51% นะครับ และลิงเหล่านี้เกิดขึ้นจริงๆ ด้วย นะครับ อันนี้ไม่ใช่ evidence เดียว evidence เยอะมากเลยนะครับ ผ่านคิดว่า economic crisis เราไม่สามารถแก้ได้ มองเห็นจับตัวได้ แต่ moral crisis นี่ โ้อไซ social crisis moral crisis เทนี่อย ต้องช่วยกันอีกเลยนะครับ

พฤติกรรมสังคมจากปากคำคนขับรถแท็กซี่

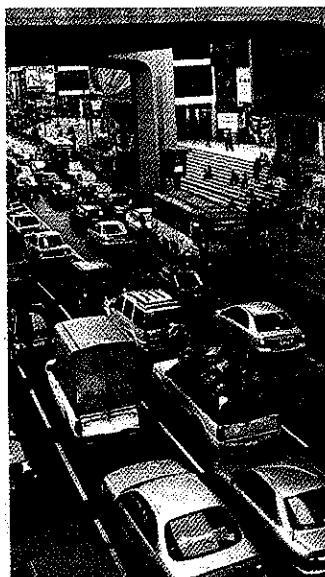
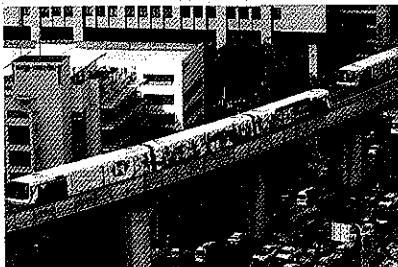
(งานวิจัย รศ.สุพัตรา สุภาพ ในผู้จัดการรายสัปดาห์ 5-11 ตุลาคม 2547)

- เด็กอายุน้อย — ยุ่งเกี่ยวทางเพศมากขึ้น
- ค่านิยมหลงผิด — ขายตัวแลกกับของแพง
- ยาเสพติด — ยาปลุกเซ็กส์ ฯลฯ
- แข่งชิงโดยมีแฟ้มสาวเป็นเครื่องพนันขั้นต่อ

อันนี้เป็นพฤติกรรมของเด็กจากปากคำเข้าไปล้วนภาษณ์ อาจารย์สุพัตราไปล้วนภาษณ์คนขับแท็กซี่ คนขับแท็กซี่จะรู้อะไรต่างๆ ถ้าใครอยากรู้ว่าเจ้านายนิสัยอย่างไรตอนกลางคืน ไปถามคนขับรถประจำตัวจะรู้เยอะ แต่ถ้าอยากรู้ว่าพฤติกรรมผู้โดยสารเป็นอย่างไร ไปถามคนขับแท็กซี่ฯ มันบอกอย่างนี้ครับ อายุน้อยยุ่งเกี่ยวทางเพศมาก ค่านิยมหลงผิด ขายตัวแลกกับของแพง ยาเสพติด ยาปลุกเซ็กส์ แข่งชิงโดยมีแฟ้มสาวเป็นเครื่องพนันขั้นต่อ ผนมเพียงแต่เป็นตัวอย่างเดียวฯ นะครับ ที่จริงมืออย่างอื่นอีกเยอะ ผนจะพูดไปเรื่อยๆ นะครับ เพื่อไม่ให้ interrupt เดียววิวิธิให้เข้าแก้ไป

สังคมไทยปัจจุบัน

- แปลกด้วย — เหลื่อมลำ
- บริโภคนิยม (V.S.ประษัติ — อุดออม)
- เทคโนนิยม (V.S.ไทยนิยม)
- วัตถุนิยม (V.S.ธรรมนิยม)
- หยิบหอยงับ — ขี้เงิน (V.S.มุงานะ - ชื่อสัตย์สุจิต)
- ลำส่อน — ไฟค่า (V.S.ศักดิ์ศรี - ไฟดี)

ผมสรุปว่าโดย evidence ต่างๆ แล้ว สังคมไทยในปัจจุบัน ในความเป็นบริโภคนิยม มันไปค้านอย่างแรง烈กับค่านิยมเดิมของเรา ในเรื่อง การอดออม การประหยัด ซึ่งได้สอนกันมาในช่วงที่ผมเป็นเด็กๆ แบบเรียนของกระทรวงศึกษาในสมัยนั้น เราไม่ตัวอย่างอุดมการณ์ในเรื่องของประหยัด ความอดออม เรื่องไทยนิยมกับเทคโนโลยี เรื่องธรรมนิยมกับวัฒนธรรม เรื่องความเปลกแยก ความเหลื่อมล้ำของ sector ต่างๆ ในสังคม เรื่องหอบหอยบ่ เรื่องพร้อมที่จะโกงอย่างที่บอกเมื่อกันนี้ และรวมทั้งเรื่องความล่าล่อน ไฟต่า โดยเฉพาะในเด็กและเยาวชน เป็นเรื่องฝ่ากลัวมากนักครับ มันเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ค่อยๆ คืบเข้ามา และมันมาเร่งความถี่ในช่วง 10 ปีหลังนี้นั่นครับ ค่อนข้างมาก พวกรักษ์คงผ่านและก็อยากรู้จะพึ่งว่ามีพระราชดำริอย่างไรของวันที่ 4 ธันวาคมทุกปีนั่น ปีนี้ก็อุดมอย่างนี้ นัดชนวันที่ 5 เดือนพฤษภาคมทั่วไป

“ทรงท่วงอนาคตเด็กไทย
แทนที่จะปฏิบัติสร้างสรรค์
กลับไปเข้าคิดໄก์ເຄົກ
ນ້ຳຍາເສັດຕິດ ສູນບຸຫວີ
ທໍາໃຫ້ຫຼາ-ຕາ-ສມອນ-ຫວ້າໃຈເລື່ອ”

นสพ.มติชน 5 ธันวาคม 2547

และในวันเดียวกัน และก็หนังสือพิมพ์ฉบับเดียวกัน พูดถึงกระแสพระราชดำรัสว่า

“เด็กต้องมีความรู้

ถ้าเด็กไม่มีความรู้จะช่วยชาติบ้านเมืองไม่ได้
ผู้ใหญ่ต้องมีวิสัยทัศน์
ถ้าไม่มีก็จะเละไปหมด”

นสพ.มติชน 5 ธันวาคม 2547

อันนี้เป็นการอัญเชิญมา ผมเพียงแต่ preamble ว่าตลอดเวลา 24-25 ปี ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปีก่อนท่านรับสั่งว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้คำว่าเศรษฐกิจ เพราะว่าเดิมเอาไปใช้กับชาวไร่ ชาวนา และเกี่ยวกับเรื่องการทำมาหากินของเข้า ก็เลยทรงใช้คำว่าเศรษฐกิจพอเพียง จริงๆ แล้วใช้กับด้านอื่นได้ด้วยของการดำเนินชีวิตในครอบครัว เพราะฉะนั้น ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผมจะนำเสนอ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาซึ่งแนวการดำเนินอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน ทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้

จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกรักในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและก้าวข้ามทั้งด้านวัฒนธรรม สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ผมขออนุญาติเคาระท้อบย่างนี้ ที่ผมวิเคราะห์นี้ กราบเรียนว่า ทุกตัวหนังสือนำมาจากการอบรมของสถาบันฯ ในแผนฯ 9 ซึ่งผ่านการทดสอบของครุศาสตร์ ไม่ได้แต่เป็นเรื่องความเชื่อเดียว แต่เป็นเรื่องของการศึกษา นักกายวิภาคศาสตร์ ไปแยกส่วนร่างกายให้เห็นว่า นี่หัวนั้น นิ้วนั้น นิ้วหัวนั้น นิ้วเท้านั้น เท่านั้นเอง ผมไปดึงเอาไว้ อยากรามว่า แนวคิดหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ที่ไหน แนวคิดหลักก่อน อันที่สองแล้วหลักการอยู่ที่ไหน และอันที่สาม เป้าประสงค์ต้องการจะทำให้เกิดอะไร และอันที่สี่ทำอย่างไรถึงจะได้ตามเป้าประสงค์ ผมพูดกับเพื่อนเล่นๆ ว่าถ้าเกิดบริษัทมีปืนรับจ้างจากคนเข้ากับเขา ก็ให้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงน่าจะได้ผลด้วยเช่นกัน คำตอบถ้าวิเคราะห์ลึกจะไม่ได้ผล เพราะมันไปผิดเบื่องไปของพระองค์ท่านลองคุณะครับ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แนวคิดหลัก : “แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งใน การพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสা�iyakang โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์”
“การสร้างขบวนการขับเคลื่อน.....เศรษฐกิจพอเพียง” หน้า 13

แนวคิดหลักครับ ผม quote มาเลยันะครับ แนวทางการดำรงอยู่ และการปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทาง สা�iyakang โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ลองวิเคราะห์ทั้งหมดนี้ดูนะครับ คนเข้าใจผิดมากเลย หลายคนหัว่ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง เมื่ออ่านปั๊บไม่อยากให้คิดราย อย่างให้คิดไปเรื่อยๆ ซึ่ง ไม่ใช่เลย อันที่สองหมายความว่าอะไรนาเท่านั้น ซึ่งก็ไม่ใช้อีกเหมือนกัน ถ้าอ่านตรงแนวคิดหลัก ตรงนี้จะเห็นเลยว่า แนวทางการดำรงอยู่ to be และ ปฏิบัติตนของประชาชน to be ด้วย และ to behave ด้วย ทุกระดับตั้งแต่ ระดับครอบครัว family level ชุมชน community level และ national level ทั้ง ในการพัฒนา development การบริหารประเทศ โดยยึดตั้งนี่นะ มัชเม็นธรรม หรือ มัชณิมาปฏิปทา โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลก ยุคโลกาภิวัตน์ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้บอกให้เป็น ultra conservative ไม่ต้องการก้าวทันโลก ไม่ใช่เลย มี misconception เยอะมากเกี่ยวกับปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงของพระเจ้าอยู่หัว ผมอย่างให้พวกเราระบุเคราะห์ทุกด้วย เช่น ตัวหนังสือนะครับ เอาละเราจะทำอย่างไร to be และ to behave และก็

level ต่างๆ และก็ทำอย่างไรให้ก้าวทันโลกเช่า ไม่ใช่ปล้าหลังหรือปิดประตูตัวเองนะครับ อันนั้นคือ หลักคิดก้าวๆ อันนี้คือหลักการ

หลักการ “ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ
ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบ
ภูมิคุ้มกันในดัวที่ต้องสมควรต่อการมีผลกรอบได้ฯ
อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน”

หัวใจอยู่ที่คำว่า “ความพอเพียง” คณะทำงานที่ผ่านมาเรียน
เมื่อกันนะครับ ได้แปลเป็นภาษาอังกฤษ และก็คำว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ก็เลียงกันอยู่เหมือนกันว่าจะใช้ภาษาอังกฤษคำไทยที่ดี สุดท้ายก็สรุปว่า ใช้คำ
ว่า “sufficiency economy” ไม่ใช่ sufficient economy นะครับ ส่วนความพอ
เพียงอันนี้ก็เหมือนกันนะครับ หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวม
ทั้งความจำเป็นที่จะต้องมีระบบการคุ้มกันที่ต้องสมควรต่อการมีผลกรอบได้ฯ
อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน key concept อยู่ที่ต่อการ
มีผลกรอบได้ฯ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ในนี้ถ้า
ผ่านลงนีกระดับครอบครัว ผู้มาไปใช้ที่ระดับครอบครัว ผลกระทบจากการ
เปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ผูกพันต้องต่อคำว่าครอบครัวลงไป ผลกระทบการเปลี่ยนแปลงทั้งภัยในครอบครัวและภายนอกครอบครัว ถูกใหม่
ครับ ผูกพันจะนำไปใช้ได้ การเปลี่ยนแปลงภัยในครอบครัวคือ พ่อบ้านเกิด
ถูกวางไว้ที่ 1 แล้วก็ไปมีเมียน้อย อันนี้ก็คือการเปลี่ยนแปลงในครอบครัว อะไร
อย่างนี้ บ้านแตกสาเหตุขาดได้ อย่างนี้เป็นต้น หรือภัยนอกครอบครัวก็
ทวนองเดียวกันครับ ถ้าเป็นระดับชุมชนก็เหมือนกันครับ ชุมชนที่อ่อนแอลง เชื้อม
เชื้อเช่น ภัยปัจจัยอะไร มันมีผลกระทบการเปลี่ยนแปลงอะไร ระดับประเทศก็

obvious นะครับ ก็เข่นกัน เพราะฉะนั้นถ้าเราทำ matrix กับ basic concept ตรงนี้ จะเห็นว่า application มันเป็นไปได้ทุกระดับ และสามารถอธิบายได้นะครับ อย่างน้อยในหลักการ คร่าวๆเรามาพูดถึงเรื่องความพอเพียง มันมี 3 components มีองค์ประกอบ 3 อัน คือ

1. ความพอประมาณ (moderation) ไม่สุดโต่งไปช้ายไปขาด อันนี้ ผสมว่าพวกเรารู้ซึ้งอยู่ในลัคค์มาไทย ลัคค์มาพุทธนี่ เรื่อง moderation เราพูดกัน มากมาก เพราะฉะนั้นก็ถูกแล้วๆ มันเป็น basis principle

2. ความมีเหตุผล อันนี้ถูกแล้วๆ ตัวอย่าง ถูกแล้วๆ ครอบครัว โดยเฉพาะในระดับล่าง ต้องอธิบายกันว่าทุกอย่างก้าวของ การลงทุน ก็ต้อง ทุกอย่างก้าว ของการตัดสินใจ ก็ต้องมีเหตุผล อันนี้ที่ทรงเตือนไว้ ต้องมีเหตุผล ต้อง อธิบายได้ ต้องรอบคอบ เดียวจะมีอภินิหารว่า ต้องมี prerequisite อย่างไร ถึงจะมาใช้ตรงนี้แล้วจะเป็นประโยชน์ได้

3. ต้องมีระบบภูมิคุ้มกัน เพราะฉะนั้นถ้าพูดถึง component ของ ความพอเพียง เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจพอประมาณ เป็นเศรษฐกิจที่ มีเหตุผล เป็นเศรษฐกิจที่มีระบบภูมิคุ้มกัน ถ้าเป็นเรื่องของการใช้ชีวิตของเด็กไทยก็เหมือนกัน ต้องเป็นการใช้ชีวิตที่พอเพียง คือ พอดีประมาณและมีเหตุผล และมีระบบภูมิคุ้มกัน อันนี้เป็น application ในระดับต่างใน situations ต่างๆ

เป้าประสงค์ : “ให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการ

เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ

ลัคค์ ลั่งแวดล้อม และด้านธรรมาภิบาลโลกภายนอกได้

เป็นอย่างดี”

เป้าประสงค์เพื่ออะไร เราจะใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปเพื่ออะไร อันนี้ท่านก็มีของท่านอยู่ขัดเจน เป้าประสงค์คือ ให้สมดุลและพร้อมต่อการ รองรับอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี จากโลกภายนอกระดับครอบครัว ระดับชุมชน ระดับประเทศ ผนอยากระดึงความสนใจมาที่นี่ครับ การเปลี่ยนแปลง นั้นมีทั้ง และมีผลกระทบทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ส่วนมาก พูดไปถึงเรื่องการเพิ่งการทอง การอาชีพ การค้าขายนะครับ แต่ท่านให้รวม เก็บบุกอย่างอยู่ในหมวด รวมอยู่ในหมวดคนละครับ ทั้งด้านสังคมด้วย จริงๆ เมื่อก้ามายกตัวอย่างด้านสังคม จริงๆ สังคมอยู่ในนั้นด้วย อยู่ในบริบทที่จะใช้ เศรษฐกิจพอเพียงด้วย สังคมที่ไม่สุดโต่ง สังคมที่มีเหตุมีผล สังคมที่มีระบบ ภูมิคุ้มกัน ภูมิคุ้มกัน สิ่งแวดล้อมก็เหมือนกัน ใช้ 3 เรื่องความพอเพียงของ สิ่งแวดล้อม ก็ใช้ระบบเดียวกัน และก็อันสุดท้ายคือ วัฒนธรรม ท่านยกอีก องค์ประกอบคือ วัฒนธรรม วัฒนธรรมที่ไม่สุดโต่ง วัฒนธรรมที่มีเหตุมีผล และก็วัฒนธรรมที่มีระบบภูมิคุ้มกันนะครับ คราวนี้เมื่อเราเข้าหลักคิด หลักการ แล้วก็เป้าหมายเพื่อให้เกิดความคงอยู่ เกิดสมดุลแล้วนะครับ ท่านไม่ได้บอก ให้ทำก็สำเร็จ ไม่บอก ท่านบอกว่ามี prerequisites อยู่ 3 ข้อ ถ้าจะเอา ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้และเกิดประโยชน์ต้องมี prerequisites ใน 3 ข้อนี้ ซึ่งที่ผ่านมาในมากรักคือ ในข้อ 1 ผู้แบ่งเงินนะครับ มันเป็น narrative และตัด มาแบ่งเงย

1. จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับและให้มีความรู้ที่เหมาะสม ท่านขอว่าต้องช่วยกันเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มี ความรับผิดชอบต่อประเทศ

2. ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความเพียร มีสติและความรอบคอบ เมื่อเกิดภัยตัวอย่างถึงเด็กสมัยใหม่ที่มีความหยิบโหย่งที่อยากได้ easy money ขายตัวเจ้าก็ได้ อะไรก็ได้ นี่นะครับ หรือเสียพนัสนบปล พนันขันต่ออะไรก็ได้นะครับ แต่ว่าท่านบอกไม่ได้ อย่างนั้นไม่ได้ ต้องดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความเพียร มีสติและความรอบคอบ และสำคัญอีกอันหนึ่งคือ

3. จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบและระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน

เมื่อไหร่พื้นฐาน

(1) “จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักกฎหมาย และนักธุรกิจ ให้มีสำนึกรักในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม”

(2) “ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความเพียร มีสติ และความรอบคอบ”

(3) “จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคوب และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน”

ตรงนี้อย่างที่ผมทราบเรียนตอนเริ่มต้นนะครับ พระเจ้าอยู่หัวจะทรงเตือนตลอดเวลาสำหรับคนที่ดูเหมือนจะจะง่ายไปหมดในชีวิตเช่นี้ ทรงเตือนว่าต้องรอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวังในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผน และดำเนินการทุกขั้นตอน และอย่างที่บอกว่า พระองค์ทรงทำเป็นตัวอย่างว่า อะไรที่ไม่แน่ใจจริง ยังทำวิจัย พระราชวังแห่งชาติฯ

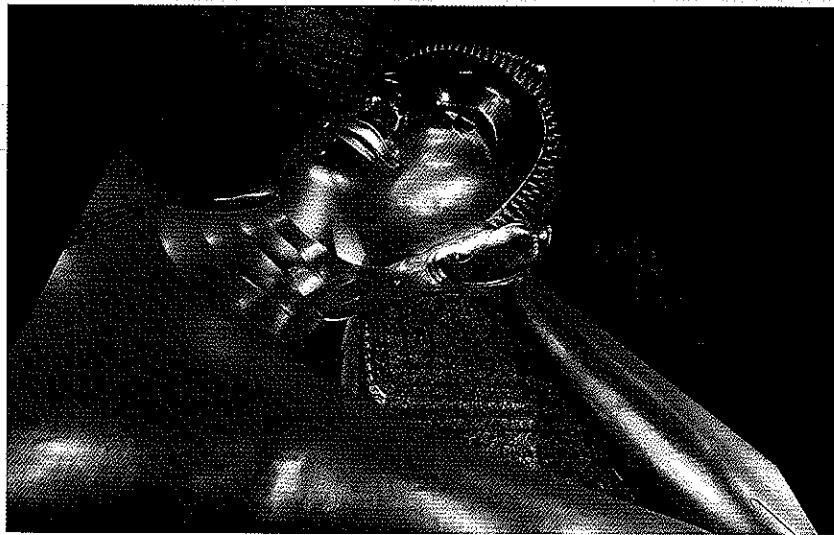

ในโลก laminate ที่ส่วนใหญ่ ทีมีแต่ research plots ทั้งนั้นเต็มไปหมด มี projects วิจัยเต็มไปหมดเลย เพราะจะนั่นใครที่ไปอ่านหนังสืออะไรมาแล้วบอกว่าไปทำตามนี้ ท่านเดือนรู้จะไปเข้าตามตำราอย่างเดียวไม่ได้ อันนี้ไม่ได้ว่าใครทั้งนั้นขอขยายความนิดเดียว โดยเฉพาะ (1) นี่เป็น

พระปฐมบรมราชปณิธาน

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม
เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

พระปฐมบรมราชปณิธาน หรือพระบรมราชโองการก็ได้ ส่วนมากจะใช้คำว่า พระบรมราชโองการ เป็นประยุคลั่น ๆ มี 2 ตอน “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” 60 ปีมาแล้ว ผມแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนที่เป็น end กับ mean ส่วนที่เป็น end คือ เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม ส่วนที่เป็นวิธีการก็คือ เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม ผมคิดว่าทั้ง 2 ท่อนนี้เอาไปใช้ได้ทุกรอบดับเหมือนกัน และก็มันเป็นหัวใจสรุปรวมยอด ถ้าอ่านในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แล้วมาดู เหลียวมาดูพระปฐมบรมราชโองการ ตอนที่ 1 ครองราชย์ในวันนั้นนะครับ เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม ผมมาสามตัวเรื่ว่า คนไทยวันนี้เวลาเขามีความสุข จะไร้เป็นเครื่องทำให้เขามีความสุข และผมไปคู่ว่าในทางศาสตร์พุทธ ผอญ ผมเป็นพุทธนะครับ เพราะจะนั้นผมເວົາພຸທ່ານາອ້າງ ผมไปคู่ว่าเขามีแบ่งความสุขบางใหม่ จำเป็นต้องสุขจากวัตถุนิยมหรือ ปรากฏว่ามันมี technical term ในภาษาพุทธในศาสตร์พุทธเหมือนกัน

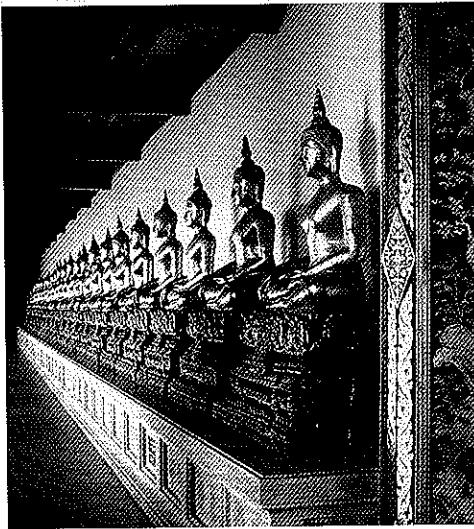
สามิสสุข ↔ นิรามิสสุข

สามิสสุข : ความสุขที่ต้องอาศัยวัตถุภายนอกมาตอบสนอง
(ความต้องการของตา หู จมูก ลิ้น กาย) แล้วหา

ทางแทน ผูกพัน กลัวสูญหาย สูญเสีย

นิรามิสสุข : ความสุขภายใน (เกิดจากใจที่สงบ สะอาด สว่าง)
ไม่ดึ้นรน

สามิสสุข ความสุขก็ต้องอาศัยวัตถุภายนอกมาตอบสนองความต้องการ เพราะฉะนั้นต้องแสวงหา ทางแทน ผูกพัน กลัวสูญหาย สูญเสีย ล้วนสุขอีกแบบหนึ่งคือ นิรามิสสุข คือ ความสุขภายใน เกิดจากใจที่สงบ สะอาด สว่าง ไม่ดึ้นรน จริงๆ เรื่องความสุขภายในนี้เป็นความสุขที่ผูกได้พูดอยู่เรื่อยกับลูกศิษย์ผมว่า ถ้าเราใช้ชีวิตแล้วเราสามารถใช้ชีวิตเพื่อคนอื่น และในช่วงที่ใช้ชีวิตเพื่อคนอื่นทำอะไรได้ แล้วเราเกิดความสุขภายใน และรู้จักเดินดำเนิน

ความสุขตรงนั้น ตรงนั้นแหลกเป็นความสุขที่บริสุทธิ์ที่สุด เพราะเป็นความสุข
ที่ไม่ต้องการตอบแทน

สันโดษ

◎ ภาษาบาลี “สันโดษ”

สัน แปลว่า ตน

โดษ แปลว่า ยินดี

◎ สันโดษ = ยินดี พอยิ่ง อิ่มใจ สุขใจกับของของตน

◎ ให้รู้จักพอ ให้รู้จักประมาณตน

◎ ลักษณะสันโดษ 3 ประการ คือ

1. ยินดีตามที่มี

2. ยินดีตามที่ได้

3. ยินดีตามที่ควร

เรามาพูดถึงความจน ความรวย ก็มีคำอึกคำหนึ่ง คือ คำว่า ลั้นโดไซ ผนมองอนัญญาติเคราะห์ที่ตรงนี้นิดนึง เพราะเวลาพูดถึงลั้นโดไซ จะบอก ด้วยว่า ไอ้นี่ไม่อยากรวย ซึ่งมันผิด concept มันไม่ใช่ ภาษาบาลี สันโถะ แปลว่า ตน โถะ แปลว่า ยินดี ลั้นโดไซคือ ยินดี พ่อใจ อีเมใจ สุขใจกับของ ของตน ให้รู้จักพอ ให้รู้จักประมาณตน ลักษณะลั้นโดไซ เช่นกว่ามี 3 ข้อ ยินดีตามที่มี ยินดีตามที่ได้ ยินดีตามที่ควร ที่นี่เมื่อไปคู 3 ข้อนี่น่าสนใจ พอว่าถ้าเราสามารถส่งสอนลูกหลานเราได้ ผมคิดว่าจะเป็นประโยชน์มาก

ยินดีตามที่มี

“โลกธรรม 8”

โลกธรรมที่นำประทานา

ได้ลาก

ได้ยก

สรรเสริญ

สุข

◎ ทุกอย่างเป็นผลจากเหตุปัจจัยทั้งนั้น

◎ บางอย่าง “ไม่ถูกใจ” แต่ถ้าใช้ปัญญาของพิจารณา

ยอมรับความจริงจะทำให้ใจสงบ - สบายได้

โลกธรรมที่ไม่นำประทานา

เลื่อมลาก

เลื่อมยก

นินทา

ทุกข์

ยินดีตามที่มี โลกธรรม 8 พวกร้าวแล้ว ได้ลาก เลื่อมลาก ได้ยก เลื่อมยก สรรเสริญ นินทา สุข ทุกข์ ทุกอย่างเป็นผลจากเหตุปัจจัย เราเก็บ เรา กู้รู้จากอริยสัจ 4 บางอย่างไม่ถูกใจ แต่ใช้ปัญญาของพิจารณา ยอมรับความจริง จะทำให้ใจสงบ สบายได้ อันนี้เป็นเรื่องของยินดีตามที่มี ถ้าเป็นภาษาโลกหน่อย

ภาษาชาวบ้านหน่อย ยินดีตามที่ได้ จะเห็นง่ายกว่า เรารаботาเต็มที่ตามกำลังสติปัญญา กำลังกาย กำลังใจ แล้วยินดีกับผลที่ได้

โกลัชชะ : ไม่ทำอะไร / เกียจคร้าน

บวิตตะ : พอใจอยู่คนเดียว / แยกตัวจากสังคม

สันโดษไม่ได้แปลว่า ไม่ทำอะไร หรือเกียจคร้าน อันนั้นมีคำอีกคำหนึ่ง สันโดษไม่ได้แปลว่า พอใจอยู่คนเดียว แยกตัวจากสังคม อันนั้นมีคำอีกคำหนึ่ง สันโดษไม่ได้แปลอย่างนั้น สันโดษ แปลว่าต้องทำงาน ทำเต็มที่ด้วยและเมื่อได้ผลอย่างไร เราจะเกิดความพอใจในผลงาน เป็น self-satisfaction ตรงนั้นหมายความว่าตรงนี้เป็นกลไกทางจิตใจได้ล้มเหลว

ยินดีตามที่ควร

1. ควรแก้ฐานะ
2. ควรแก่ความสามารถ
3. ควรแก่คุณธรรม / กฎเกณฑ์สังคม / กฎหมาย

และที่สำคัญที่สุด ถ้าเราสามารถจะบอกลูกหลานเราว่าได้ว่า ยินดีตามที่ควรแก้ฐานะ ความสามารถ ควรแก่คุณธรรม ควรแก่กฎเกณฑ์สังคม ควรแก่กฎหมาย หมายความว่ายังนั้นคือหัวใจของ (1) ที่ว่าเป็น prerequisite ที่จะใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความไม่รู้จักพอ — ไม่รู้จักระมาน หรือความไม่มีสันโดช ในสิ่งต่อไปนี้ ล้วนทำให้เกิดโทษ

1. อ่านใจ ยศ ตำแหน่ง
2. ทรัพย์สมบัติ
3. ความคุณ 5 (รูป รส กลิ่น เสียง การล้มผัส)
4. อาหาร

ถ้าไม่อย่างนั้น เขาจะไม่รู้จักพอ ไม่รู้จักระมาน หรือไม่มีสันโดช ในสิ่งต่อไปนี้ ซึ่งล้วนแต่ก่อให้เกิดปัญหาทั้งนั้น อ่านใจ ยศ ตำแหน่ง เขายาทำเต็มที่ เขาระจะได้ 1 ขั้น เขายังยอม เขานอกต้องได้ 3 อะไรอย่างนี้ เรียนว่าได้เป็นรองอธิบดี บอกไม่ได้ ต้องเป็นอะไรอย่างนั้น ทรัพย์สมบัติอย่าง ความคุณ 5 เอย อาหารอย่าง อาหารนี่ก็ให้โทษนะครับ เพราะฉะนั้นเรื่องแนวคิด ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี่ เมื่อดึงเขามาใน (1) ผมคิดว่าที่เป็น prerequisites ในการที่จะนำไปใช้ ผมคิดว่าต้องนี่เป็นเรื่องใหญ่ ผมไม่ทราบ ว่าวันนี้ท่านนายกอ่านนั้นที่จะมาด้วย แต่ว่าผมได้ยินท่านพูดเรื่องหิริโอดตัวปะ ผมเห็นด้วยกับท่านเลยครับ เป็นคุณธรรมพื้นฐานเลยที่ต้องอบรมเสียงดู ให้เกิดในเด็กและเยาวชน ถ้าไม่มีตระหนักรักยกยาก ยกอีกยกยะเยย และ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผมว่าใช้ไม่ได้ เอาไปใช้ก็ไม่มีประโยชน์ถ้าไม่มี หิริโอดตัวปะ

คุณธรรมพื้นฐานที่ต้องอบรมเลี้ยงดูให้เกิดในเด็กและเยาวชน

ได้แก่ หิริ – โอตตปปะ

หิริ : ความละอายต่อบาปทุกชนิด

โอตตปปะ : ความเกรงกลัวต่อผลของบ้าป

หิริคือ ความละอายต่อบาป โอตตปปะคือ ความเกรงกลัวต่อผลของบ้าป มันมีเงื่อนไขที่จะไปถึงตรงนั้นก่อน ผู้คิดว่าจะครับ ก่อนจะไปถึงหิริโอตตปปะ เพราะมันยังไม่รู้บ้าป ปัญหาตอนนี้ก็คือ เพราะมันไม่รู้ว่าอะไรคือบ้าปและบุญมันแยกบ้าปไม่ออกจากบุญ แยกตีไม่ได้จากชั่วอย่างที่เมื่อตะกี้ทำ poll กัน 51% บอกไม่เป็นไร โงงได้ขอให้มีผลงานบ้าง มันไม่ได้แยก เพราะฉะนั้นผมว่า

เงื่อนไขสู่ “หิริ – โอตตปปะ”

1. ต้องรู้จักแยก “ผิดชอบชั่วดี”
2. เข้าใจในผลของ “ผิด-ชั่ว” และ “ชอบ-ดี”
3. รู้จักเลือก “ทางที่ชอบ-ที่ดี” และยึดมั่น ปกป้องในความถูกต้องเที่ยงธรรม
4. ปฏิเสธและไม่ยอมรับ “ทางผิด-ทางชั่ว”
5. มีหิริ-โอตตปปะเป็นหลักคิด / เป็นแนวทางในการตัดสินใจอย่างมีสติ

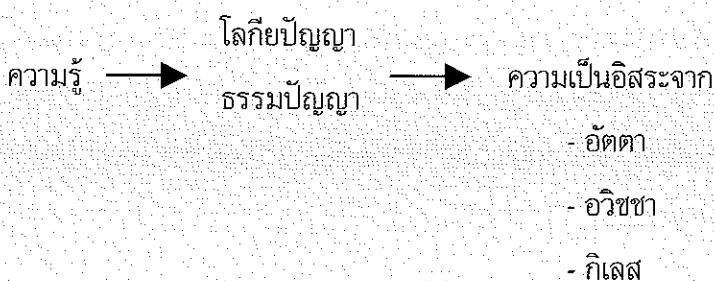
ขั้นแรก ต้องรู้จักแยกผิดชอบข้าวดีได้ก่อน อย่างที่บุญฯ ด้วยเรา สอนมา

ขั้นที่สอง เมื่อแยกได้แล้วว่า อะไรผิด อะไรชอบ อะไรชั่ว อะไรดี
ต้องมีความเชื่อในผลของผิดกับชั่ว ในผลของชอบกับดี ตอนนี้มันไม่จำเป็น
 เพราะวิถีทางลัดทางอื่น ผิดกับชั่วแต่ราย อะไรอย่างนี้ เป็นต้น มันมีทางลัด
 ทางอื่น

ขั้นที่สาม เมื่อรู้เชื่อในผลแล้ว ต้องรู้จักเลือกทางที่ชอบ ที่ดี และ
 ยึดมั่นปักป้องในความถูกต้อง เที่ยงธรรมนั้น ซึ่งตรงนี้การที่ยึดมั่นในความ
 ถูกต้องเที่ยงตรง ท่านอดีตนายกท่านกานินทร์ ใช้แปลความหมายของคำว่า
 Integrity เท่าที่ทราบจากท่านนี้ ในระบบการเลียงคุณของเด็กอังกฤษ อันหนึ่งที่
 เขาสอนกันมาก็คือ ในเรื่องของ Integrity ต้องมี Integrity และ component
 ของ Integrity มี 7-8 components อันหนึ่งก็คือ ต้องสอนให้ลูกหลานต้องรู้จักแยก
 และยึดมั่นอยู่ในความถูกต้อง และต้อง defense the rights ต้องยอมที่จะ
 ปกป้องความถูกต้องด้วย แต่ฟันว่าเราไม่ค่อยกล้า ในสังคมปัจจุบัน เราไม่
 ค่อยกล้าจะ defense สิ่งที่เราเชื่อว่าถูกต้อง กล้ายเป็นว่าเราไปคล้อยตามกับ
 สิ่งที่มันไม่ถูกต้อง เพื่อเอาตัวรอดอะไroy่างนี้ ตรงนี้เป็นเรื่องใหญ่มากเลย
 ไม่ใช่เรื่องเล็กๆ ต้องปฏิเสธและไม่ยอมรับทางผิดทางชั่ว เมื่อนั้นแหละ จึงจะ
 ใช้หรือตัดปะได้ อย่างมีประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพนะครับ อันสุดท้ายใน
 ข้อ 3. ของ (3) ที่เป็น prerequisites ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ท่าน
 พูดถึงเรื่องความรอบรู้ รอบคอบ และรู้จักใช้วิทยาการอย่างเหมาะสม อันนี้เป็น
 concept น่าจะๆ ของผมว่า เราพูดกันมาตลอดเวลาว่า ความรู้คุณธรรม ความ
 รู้คุ่ความดี จริงๆ ถ้าไปเปิดดูหลักของศาสนาพุทธเรื่องปัญญา ท่านแบ่งไว้ 2
 ด้านของเหรียญเดียวกันเสมอ คือ โลภกับปัญญา หรือว่าความรู้ทางโลก กับ

ธรรมปัญญา คือ ความรู้ทางธรรม แล้วอีกความที่เรามาไม่ได้สนใจนัก เราก็มองที่เห็นอยู่ด้านเดียว คือ โลเกียปัญญา ผมคิดว่าในความเห็นของมนุษย์ทุกสาขา ศาสตร์ทุกสาขา ไม่ว่าจะเป็น Biophysics, Computer, Chemistry, BA, MBA นี่ มันต้องมีทั้งความรู้ทางโลกและทางธรรมกำกับ ต้องมีทั้ง 2 ด้าน เศรษฐศาสตร์ ก็ต้องมีความรู้ทางธรรม ขอประทานโภช เรามีขั้นธรรมเศรษฐีไปแล้ว แสดงง่าว่าเราทันสมัยมาก ต้องขอบคุณอาจารย์ป้าย ที่ได้ใช้คำนี้ ผมว่าในความเห็นของอาจารย์ป้าย ก็คงคล้ายๆ กันว่า โลเกียปัญญาต้องคู่กับธรรมปัญญาทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็น รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ แพทยศาสตร์ ต้องมีหมวดนะครับ คราวนี้ ผมตั้งคำถามว่า เมื่อเรามีทั้งโลเกียปัญญาและธรรมปัญญาแล้ว เราจะไปเพื่ออะไร เป้าหมายอยู่ที่ไหน

ความรู้คุณธรรม

เป้าหมายของผมคือ ความหลุดพ้นจากowitzza กิเลส แล้วก้อตตา ผมคิดว่าถ้าเราจัดการ เรามาปรับวิธีเลี้ยงดูลูกในครอบครัว มาปรับระบบการศึกษา มาปรับระบบการสร้างระบบคุณค่า คุณธรรมในสังคมนะครับ แล้ว เป้าหมายของเรารอยู่ที่ 3 อันนี้ ผมเชื่อว่า โรคค่าๆ ของสังคม มันน่าจะน้อยลง ไปเยอะ การเรียนรู้ก็ต้อง การอบรม การศึกษา การลือกัน อะไรทั้งหลาย

เพื่อไปลดอวิชชาฝึกหัดขึ้นนั่นคือ และที่สำคัญอีกอันหนึ่งคือ ต้องไปลดกิเลส ด้วย ทางพระเข้าเปรียบจิตเหมือนน้ำของกลังไปสู่ที่ต่อไป พระจะนั่นจะต้อง ฝึกจิต เพื่อจะยกจิตให้มันสูง ต้องทำทำงานบทว่าใจ ยกให้มันอยู่ที่สูง พระจะนั่น กิเลสมันลงไปต่อไป พระจะนั่นต้องยกสูง พระจะนั่นอันสุดท้ายเลย ผู้มีคิดว่า อันนี้จะทำให้อยู่รอดได้ก็คือ เรื่องการลดอัตตา สำคัญมากเลย พระถ้า ไม่ลดอัตตา เรียนรู้ไม่ได้ ถ้าอัตตาสูงเท่าไร ก็เป็นกำแพงที่จะเรียนรู้ มันก็ไม่ ไปสู่ทั้งโลกียะ และธรรมปัญญาเท่านั้นเอง พระจะนั่นก็ด้วยความเคารพ และขอขอบคุณที่ให้โอกาสผู้คนนั่นคือ ผู้มีคิดว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ใช่ สิ่งที่พระราชทานมา และบอกให้เราปิดบ้านตัวเองนะ อย่าไปคบกับใคร ไม่ใช่ บอกให้เรานอกกว่า จะໄວดี อย่าไปราย ไม่ใช่ แต่ผู้มีคิดว่าพื้นฐานจริงๆ แล้วก็ คือ ต้องมีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต ต้องอดทน ต้องขยัน หมั่นเพียร และอันสุดท้ายต้องมีวิชาการ วิชาความรู้ทั้งโลกและธรรม แล้วเมื่อนั้น นำเอาหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ทุกรอบดับ ทั้งครอบครัว ทั้งชุมชนและประเทศ และทุกเรื่อง ทั้งวัตถุ ลักษณะ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ผู้เชื่อว่าอันนี้อาจเป็นกุญแจที่ทำให้ประเทศไทยไม่ลงไปสู่ท้าย南北ได้นั่นคือ ขอบคุณมาก

ช่วงข้ากามเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

คุณยงยุทธ์ ยุทธวงศ์ : ผมว่าพวกเราทุกคนโชคดีมากที่มีพระเจ้าอยู่หัวที่มีพระราชดำริด้านเศรษฐกิจพอเพียงที่เราน้อมเกล้ามาใช้ อย่างจะเรียนตามท่านนักเศรษฐศาสตร์ในที่นั่วainโลกนี้มีปรัชญาที่คล้ายคลึงกัน เช่นนี้ที่ไหน และก็มีการใช้ที่ได้ผลเป็นอย่างไร คือ เพื่อเบรียบเทียบกับที่อื่นในโลก

อาจารย์อภิชัย : ความจริงมีนะครับ มีความคิดคล้ายๆ กับเศรษฐกิจพอเพียงนี่ ในเศรษฐศาสตร์กระแสแลกเปลี่ยนในตะวันตกเรียกว่า Humanistic Economics นี่ก็เน้นความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์เป็นหลัก ไม่ได้ดูเรื่องกลไกราคาเป็นสิ่งสำคัญ ขณะเดียวกันทางของเราราได้ถูกจากความเป็นมนุษย์ ไปดูที่โครงสร้างเศรษฐกิจโดยรวม ตอนหลังคือที่ Adam Smith พุดถึง Wealth of Nations และตอนหลังเราก็ถอยลงมาอีก มาพุดถึงเรื่องประสิทธิภาพของตลาด ก็คือ Keynesian economic, Samuelson มาถึง Milton Friedman พุดถึง เศรีภาพของตลาดหรือตลาดเสรี โดยมี assumption ว่าถ้าเหล่านี้มันดี มนุษย์จะดี แต่ความจริงมันขาดตอนไปเยื่อยะ ก่อนที่จะกลับไปที่เก่า ผมคิดว่าตรงนี้จำเป็นจะต้องหันมาคุณมนุษย์อีก แต่ว่าปัญหาของเศรษฐศาสตร์ตะวันตกก็คือว่า คนที่เขียนเรื่องนี้เป็นคนแรก เคยเป็นลูกศิษย์ของ Adam Smith ชื่อ Timothy แล้วก็พอเขียนเรื่องนี้ก็ถูกท้าทายโดย Ricardo บอกว่าคนที่เข้าใจ Timothy มีไม่เกิน 20 คนในประเทศอังกฤษ เพราะฉะนั้นขณะนี้ในอังกฤษก็มี New Economic ซึ่ง John Ruskin ซึ่งเป็นลูกศิษย์ทางความคิดของ Timothy

แลกเป็นกระแล็จ ๆ ขณะเดียวกันก็มีแนวร่วมมากมาย เพียงแต่ว่ามันไม่ได้เข้าไปอยู่ในวงวิชาการ เพราะว่ามีบางคนซึ่งเป็นอาจารย์แล้วไปเขียนตำราที่คัดค้าน ทำนองนี้ คนหนึ่งที่มีชื่อเลียงดีงดังคือ Professor Edward ถ้าเราเป็นนักเศรษฐศาสตร์จะรู้ว่า Edward Box ที่พูดถึงเรื่องการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ คนที่ไปคัดค้านเรื่องนี้ก็จะถูกกลบซื้อออกจากบัญชีนักเศรษฐศาสตร์ ผู้มองกรุสิกค่อนข้างจะเลี่ยงภัย แต่ว่าในนั้น เลี่ยงมาติดอดีต ก็ยังขอเลียงตลอดไป โดยเขียนเรื่องพุทธเศรษฐศาสตร์ ขอบคุณครับ

คุณยงยุทธ ยุทธวงศ์ : ท่านองค์มนตรียังไม่ได้บอกเราตามที่สัญญาไว้ ถ้ายังคือเศรษฐกิจพอเพียงในการเป็นมือปืนแล้ว มันทำได้หรือไม่

ฯพณฯ นพ.เกษม : ผู้คนไม่มีคำตอบ เป็นเพียงการพูดกันเล่น ๆ ในหมู่เพื่อนฝูง แลวยกตัวอย่าง เพราะไปคู prerequisites แล้วมันไม่เข้า แต่ว่าถูตัวอย่างจริงของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจริง ๆ มันเป็น concept มันเป็นนามธรรม และก็เราพูดกันว่า รูปธรรมทางด้านเกษตรนี้ คือ เกษตรทฤษฎีใหม่ ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เกษตรทฤษฎีใหม่คือ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่มาเปลี่ยนรูปธรรมเป็นเกษตรทฤษฎีใหม่ และเราก็ไปคู ไปเยี่ยมชาวบ้าน โดยเฉพาะที่เขานิช้อน ศูนย์ศึกษาพัฒนาเขานิช้อน เขานิช้อนอยู่ที่ฉะเชิงเทรา พนมสารคาม และก่อนที่จะมีโครงการของพระเจ้าอยู่หัวก็เป็น community ที่เดือดร้อนมาก ยากจนมาก ดินແ涴น้ำเป็นดินปนทราย ปลูกได้อย่างเดียวคือ มันสำปะหลัง และถ้าไปไหนมันสำปะหลังราคา ก.ก. ต่ำกว่า 1 บาท ก็ต้องรับราษีฟัน ต้องปล้นกัน เพราะไม่มีกิน และเมื่อมีโครงการพัฒนานี้เข้าไป และให้ทฤษฎีใหม่ ซึ่งวางแผนฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มี

multi cropping มีการพัฒนาอะไรต่างๆ ก็เมื่อไปเยี่ยมชาวบ้านแล้ว จะมีความแตกต่างในความกินดืออยู่ดีของเข้า มีอยู่บ้านหนึ่งเขากลอก อาจารย์เดียวันนี้ ลูกเรียนได้สมัยก่อนไม่พอกิน ถ้ามีลูกต้องลุ่งไปให้ญาติเลี้ยงในเมือง เพราะว่าอยู่ที่นั่นไม่พอ กินคือ มันก็มีอะไรบาง ผสมเข้าไว้ผู้ใหญ่วิบูลย์คงมี ตัวอย่างอีกเช่นห้องเรียนที่น้ำท่วม ก็มีตัวอย่างอีกเช่นห้องเรียนที่น้ำท่วม ก็เป็น ตัวอย่างเล็กๆ ที่ผมได้ไปเห็นมากว่าลงไปทำแล้วมันเกิดผล

อาจารย์เมธิ : ผมคิดว่า ถ้าพิจารณา กันให้ลึกซึ้งแล้ว แนวความคิด เศรษฐศาสตร์กระแสหลักที่นำเสนอโดย Adam Smith น่าจะจัดให้อยู่ในกลุ่ม ที่สนับสนุนเศรษฐกิจพอเพียงได้เหมือนกัน ความเข้าใจของคนโดยทั่วไปที่ ไม่รู้จักงานของ Adam Smith ที่แท้จริง มักจะคิดว่าแนวความคิดของ Adam Smith เป็นความคิดที่สอนให้คนเห็นแก่ตัว ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ดี ไม่น่านิยม แต่ แท้ที่จริงแล้ว Adam Smith มองว่าคนทุกคนที่อยู่ในระบบเศรษฐกิจเสรีเป็นคนดี ก่อนที่จะเขียนหนังสือ The Wealth of Nations ซึ่งถือว่าเป็นตำรา เศรษฐศาสตร์เล่มแรก Adam Smith ได้เขียนหนังสือไว้ก่อนเล่มหนึ่งแล้วมีชื่อ ว่า The Theory of Moral Sentiment ซึ่งในนั้น Adam Smith เชื่อว่าลัทธุคุณที่ เหมาะสมคือลัทธุคุณที่ตั้งอยู่บนกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ โดยคนที่อยู่ในลัทธุคุณนี้ ล้วนแล้วแต่เป็นคนดีมีคุณธรรม จากแนวความคิดในคุณความดีของคนโดย ทั่วไปนี้เอง Adam Smith จึงได้นำไปเป็นพื้นฐานของระบบเศรษฐกิจแบบ เสรีนิยมในหนังสือ The Wealth of Nations ว่าถ้าคุณดีพยาบาลทำทุกอย่าง เพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดแก่ตนเอง มันก็จะมีความพอเพียงในตัวของมันเอง กล่าวคือเขากำหนดให้ตัวที่สุดโดยที่จะไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน กลไกตลาดก็ทำ หน้าที่เหมือนกับมือที่มองไม่เห็นคืออยควบคุมพฤติกรรมของคนในลัทธุคุณ

อยู่ในกรอบ ไม่มีหอกรอบรับที่เราจะไปรบกวนคนอื่น เพราะฉะนั้นในหลักการที่เราจะทำอะไรก็ได้โดยตั้งอยู่บนความดี ความมีคุณธรรมนี้เอง จึงเป็นที่มาของระบบ Laissez Faire ที่เรารู้จักกัน คนที่ไปมองว่าระบบนี้สอนให้คนเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่จะเอาแต่ผลประโยชน์ส่วนตัวจึงไม่จริง ไม่ใช่หอกรับทุกคนมีความพ่อเพียงในตัวของตัวเองเพื่อตัวเราเอง ไม่มีทางหอกรับ จะไปรบกวนคนอื่น เพราะฉะนั้นถือหลักของการที่เราจะทำอะไรก็ได้ โดยตั้งอยู่บนความดี ความมีคุณธรรมนี้เอง จึงเป็นที่มาของระบบ Laissez Faire ที่เรารู้จักกัน คนไปมองว่า นี่คือการสอนให้คนเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่เอาแต่ทำประโยชน์ส่วนตัว อันนี้ไม่จริงไม่ใช่หอกรับ อันนี้มันผิดพลาดไป แต่ว่าทางการศึกษาอุปกรณ์ มันก็จะเปลี่ยนแปลงไปทำงานของอย่างนั้น เพราะฉะนั้นตอบคำถามดังต่อเรื่มด้านล่าง

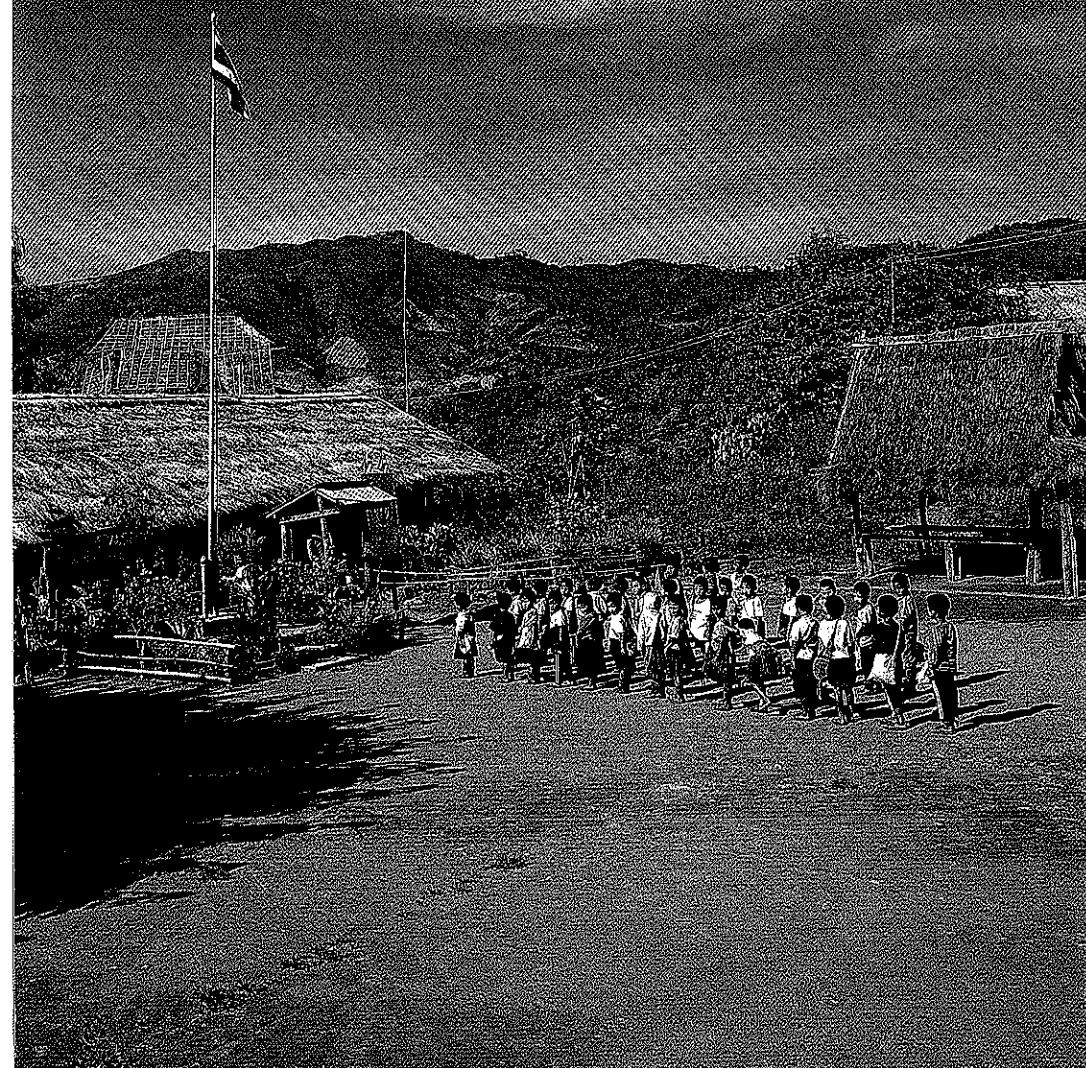
ขออนุญาตท่านประธาน comment ท่านองค์ประธานกันดินนิย ผมเท็น ด้วยอย่างยิ่งกับเรื่องต่างๆ ที่พูดมา แต่ติดใจอยู่เรื่องเดียวคือ ที่ท่านบอกว่า ความมีสันโภชเป็นจุดสำคัญอันหนึ่งของเศรษฐกิจพอเพียง ทุกๆ คนต้องมีความพึงพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ อาจารย์บอกว่าต้องยินดีตามที่ได้ หมายความว่า เราทำอะไรได้ เราก็เพียงพอในขณะนั้น ผมคิดว่าในโลกปัจจุบันในขณะที่เรามีความไม่เท่าเทียมกันเกิดขึ้นในสังคม บางที่เราทำแบบตายก็ได้แค่นี้เอง คนอื่นยังไม่ทันไรเกิดมาเมียรัพย์หมื่นล้าน แสนล้าน อย่างนี้ผมคิดว่าผมทันไม่ได้แล้ว ผมคิดว่าคนต้องคือคนที่ทำได้ ท่านก็ว่ายินดีตามที่ได้ ผมคิดว่าคนที่เป็นผู้นำจะเป็นครุก์แล้วแต่ อันนี้ผมหมายถึงรัฐ คงต้องดูว่าถ้าเกิดความไม่เท่าเทียมกันในสังคมจะต้องแก้ไขครับ จะปล่อยให้ความไม่เท่าเทียมอยู่ในโลกปัจจุบันไม่ได้ครับ ขอบคุณครับ

ฯพณฯ นพ.เกษม : ที่อาจารย์พุดถึงเรื่อง Moral Sentiments ของ Adam Smith จริงในประเด็นที่ในเรื่องความเหลื่อมล้ำ เมื่อก็พูดถึงความแบปลก แยกและการเหลื่อมล้ำ ผู้คิดว่าในสังคมใหญ่ตาม ถ้ามันเหลื่อมล้ำมาก ๆ มันจะ unstable อันนี้พากเพียรรับรู้กัน ส่วนลั่นโตก็ มันมีเงื่อนไขว่าต้องทำ เต็มที่ แต่เราเก็บย้อมรับครับว่าหลายคนทำเต็มที่แล้วก็ยังไม่พอ กิน อันนี้ต้อง ยอมรับ เพราะจะนั้นถึงได้มีความยากจนข้นแค้นอยู่ ที่เราเห็น ๆ กันอยู่ใน สังคมประชาธิปไตยนี่ อันนี้ก็เป็นการตีความส่วนตัวนะครับ ไอ้ key words 3 ตัวที่บอกว่า เสรีภาพก็ตี หรือความเท่าเทียมก็ตี หรืออะไรก็ตี หรือภาระคร ไอ้ตัวที่ 3 นี่ เราอ่านใจในสังคมเสรีประชาธิปไตย เพราะเราเชื่อว่า Human Potential มันจะ express ได้เต็มที่ แต่เราต้องมีเงื่อนไขในเรื่องตามไม่ทันบ้าง เหลื่อมล้ำกันบ้าง รังแกบ้าง double triple standard บ้าง ผู้คิดว่าตรงนี้ต้อง มีกลไกที่จะ adjust มัน เพราะผมเชื่อว่าประชาธิปไตยในที่สุดแล้วเป้าหมาย อยู่ที่ภาระภาพ ความเป็นพี่เป็นน้องกันคือเป้าหมาย เพราะจะนั้นถ้าเราจะ สร้างสังคมประชาธิปไตยและนึกถึงเป้าหมายตรงนี้ และก็มีกลไกต่าง ๆ เพื่อที่ จะลดความเหลื่อมล้ำอย่างที่อาจารย์เมธิพุด ผู้สอนด้วย 100% ครับ

ขอขอบคุณผู้ให้ความอนุเคราะห์ภาพประกอบ

1. กรุงเทพมหานคร, พระบานลุมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการพัฒนาด้านเทคโนโลยี
ตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, กรุงเทพมหานคร, บริษัท อินโนเวชั่นส์ จำกัด
เมืองตี้ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2540.
2. หนังสือพิมพ์โพลศ์ทุ่งย้อย, ที่มุก敦ราย @ ถนนเพชรบุรีตัดใหม่, กรุงเทพมหานคร, 2548.
3. www.rdpb.go.th

ตลอดระยะเวลาอันยาวนานแห่งการเคลิงครัวราชสมบัติ พลิกนิกราชว่าไทยทั้งปวงล้วนขับซึ้งที่ได้เดินตามบนแผ่นดินของพระมหาภัทริย์ ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐด้วยทศพิธราชธรรม ทรงอุทิศพระองค์บำเพ็ญพระราชกรณียกิจน้อยให้กู่น้ำบ่อการเพื่อความผาสุกสมบูรณ์แห่งอาณาป্রราชอาณาจักรและเพื่อความมั่นคงเจริญก้าวหน้าของประเทศไทยด้วยพระราชปณิธานอันแน่วแน่ได้เสเมอเห็นด้วย ซึ่งเป็นที่ปรึกษาเบญจไวยาทั้งหลายไทยแล้วฯ จึงทรงฯ ได้แก่โดยท่องดัง

พระบราhmaสูตรเดลพวจเจ้าอยหัวเรืองพระราชนักษาทัยรังษีบุปติ
ภะเตาบุญหาความเดือดร้อนกอบกาญจน์ภัยรุนแรงร้ายกาจภัยหนาหัวใจ
ฟลิกนิกราชว่างบุญบุปติเป็นเพียงรัตนภากล้าพลบดีได้ทรงเห็น
แก่ความลับล้วนพระองค์เบญจรงค์ได้ทรงรับฟังทรงบังสิกรอย่างล้มลง
ในชัยครับเพศบุปติไทยกนิษฐ์ให้รักษาเจ้าอยหัวเรือง
รัตน์เดชภักดิจัลจัลน์ได้ทรงเห็นได้ว่าทรงราบรื่น
ผ่องใส่ในพระบูชา ภรรยาจังชีอุ่นหัวใจ ภรรยาจังชีอุ่นหัวใจ
อุ่นหัวใจ ภรรยาจังชีอุ่นหัวใจ ภรรยาจังชีอุ่นหัวใจ ภรรยาจังชีอุ่นหัวใจ